

HAYAT

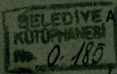
AYDA BİR ÇIKAR FİKİR ve EDEBİYAT MECMUASI

YENİ TERTİP: № 1. İKİNCİ KÂHUN 1930

*Yapanlar, doğuranlar, yaradanlar
yalnız nikbinler, idealistlerdir.
Bedbinler doğuramaz, hayatı idame
edemez, Tarihi yoğuramaz.*

MÜNDERECAT

1 — Başlangıç. 2 — Osmanlı devrinin tarihi. 3 — Fatih ve Namık Kemal. 4 — Tanzimattan cumhuriyete. 5 — Napoléon Bonapart ve Göthe. 6 — Bey Efendiler (Hikâye). 7 — Münekkidin vazifesi. 8 — Beynelmîlî Darülfünunlular mahallesî. 9 — İyi bir Berehmenin hikâyesi. 10 — Harf inkılâbımız ve istenoğrafi ihtiyacı. 11 — Copula, mevcut olmak fili. 12 — İktisadî bir mütearife. 13 — İnkılâp ve biz kadınlar. 14 Arapça ve farisîden aldığımız kelimeler hakkında tedkikat. 15 Kitabiyat (Fuzulî) 16 — Faal nüfus istatistigi.

İdare eden: CELÂL NURİ

İSTANBUL, DEVLET MATBAASI

NUSHASI: 20 K.

İyi bir Berehmenin hikâyesi

Seyahatlerimde gayet hakim, pürzarafet ve pek âlim bir berehmene rasgeldim. Fazla olarak bu adam zengindi ve bundan dolayı akıl ve iz'anı artmıştı: çünkü, hiçbir eksiği olmadığından hiçbir kimseyi aldatmak mecburiyetinde değildi.

Ailesi üç güzel kadın tarafından pek güzel idare olunuyordu. Bu kadınlar, efendilerine şirin görünmek için nefislerini ve vücutlerini murakabe etmekte idiler. Ve, berehmen, kadınları ile eğlenmediği vakitlerde tefelsüfle uğraşırdı.

Evinin yanında — evi güzeldi, süslü idi, etrafında hoş bahçeler vardı — hayli züğürt, ahmak ve dindar bir hintli kadın otururdu.

Berehmen bir gün bana dedi: «hiç doğmamış olmasını isterdim.» Sebebini sordum. Bana cevap verdi: «kırk yıldır okuyorum, bu mütalea, kırk yıllık bir zarardır: başkalarını okuturum ve hiçbir şey bilmem. Bu vaziyet ruhumda öyle bir zillet ve nefret bırakıyor ki yaşamak benim için dayanılmaz bir yükür. Doğdum, zamanın içinde yaşıyorum ve zamanın ne olduğunu bilmiyorum; akıllarımızın dedikleri gibi ezeliyet ve ebediyet arasında bir noktada bulunuyorum ve fakat ezeliyet ve ebediyet hakkında hiçbir fikrim yok; maddelerden mürekkekim; düşünürüm, lâkin zekâyı tevlit eden şeyi asla öğrenemedim; idrakimin, bende, yürümek, hazmetmek gibi bir hasse olup olmadığını bilmiyorum, ellerimle tuttuğum gibi başımla düşündüğümü anlıyamadım. İdrakimin mahiyeti benim için (belli olmamak şöyle dursun hareketlerimin mahiyeti de, aynile, benim için) gizlidir: Nçin var olduğumu bilmiyorum: bununla beraber her gün bana bu noktalara dair sualler soruyorlar; onlara cevap vermeli; söyleyecek hiç iyi bir şeyim yok; çok söylüyorum ve söz söyledikten sonra kendimden utanıyorum.

Brahma'yı Wişnu mu halketti, yoksa her ikisi de ezeli midir? diye sormaları daha beterdir. Allah şahidimdir ki bu bapta hiçbir şey bilmem ve bu hakikat cevaplarımda görünür. Bana diyorlar: «Ey hürmetli ruhani! fenalık nasıl küreiarzı boğuyor?» bu suali soranlara karşı da sıkışıyorum: bazan onlara dünyada her ne varsa hepsi iyidir diyorum;

fakat harpte malları yok veya kendileri sakat olanlar buna inanmıyorlar, ben de inanmıyorum: cehlinden ve bu gibi şeylere merak ettiğimden dolayı yorgun ve bezgin bir halde evime çekiliyorum. Eski kitaplarımızı okuyorum, lâkin onlar muhat olduğum karanlıkları bir kat daha arttırıyor. Arkadaşlarımla konuşuyorum: bazıları bana evlen diyorlar ki hayattan müstefit ve mütelezziz olmalı ve insanlarla istihza etmeli; diğerleri bir şey bildiklerini sanıyorlar ve alelâcaip fikirlerin içinde kayboluyorlar; her şey, duyduğum elemi azıdıyor. Bütün tetkiklerimden sonra nereden geldiğimi, kim olduğumu, nereye gideceğimi, ne olacağımı bilmediğimi düşündükçe, arasıra yese düşeceğim geliyor.»

Bu zavallının hali bana gerçekten bir sıkıntı verdi: kendisi pek doğru ve samimî düşünüyordu. Anladım ki idraki ne kadar aydınlanır ve kalbi duygulu olursa o derece bedbaht oluyor.

Aynı günde, onun civarında oturan kocakarıyı gördüm: ruhunun nasıl yapıldığını bilmediğinden dolayı bazan sıkıntı duyup duymadığını kendisine sordum. Sualimi anlıyamadı bile: berehmeni üzen noktalardan hiçbir hakkında hayatında bir kerecik olsun düşünmemişti; bütün kalbi ile Wişnu'nun tenasühlerine inanıyordu, ve, nadiren aptest almak için Ganga nehrinin suyuna malik olmak şartile kendisini kadın taifesinin en bahtıyarı biliyordu. Bu zavallı mahlûkun saadetinden mütenebbih olarak feylesofuma gittim ve ona dedim: «Bir kapı ötenizde hiçbir şeyle zihnini yormayan ve mes'ut yaşıyan bir acuzenin mevcut bulunduğu bir zamanda bedbaht olduğunuzdan dolayı hiç utanmıyor musunuz? —cevaben,— haklısınız, dedi; kendi kendime yüz defa dedim: komşum kadar ahmak olsaydım bahtıyar olacaktım, bununla beraber öyle bir bahtıyarlığı istemem.»

Berehmenin bu cevabı diğer sözlerinden ziyade üzerimde de tesir bıraktı; nefsimi murakabe ettim gördüm ki ahmak olmak şartile mes'ut olmamı istemedim.

Mes'eleyi hakimlere arzettim, onlar da benim fikrimde idiler. Kendi kendime dedim: «Bununla beraber böyle düşünmekte bir tenakuz var: gerçek! gaye nedir? bahtıyar olmak. Ohalde zekâ sahibi veyahut ahmak olmak ne demektir? Bundan ötesi de var: varlıklarından memnun olanlar bu memnuniyetlerinden emindirler; halbuki düşünenler iyi düşündüklerinden emin değildirler.

Gene kendi kendime hitap ettim: İnsanda akıli selim olmaması olmasından hayırlıdır, zira akıli selim bizim bedbahtlığımıza yarıyor.» Herkes benim reyimde idi; bununla beraber memnun ve mes'ut olmak için

ahmaklığı iltizam edecek fert çıkmadı. Şu neticeyi elde ettim ki biz beni beşer bahtiyarlığa nasıl ehemmiyet veriyor isek akla da aynı ehemmiyeti veriyoruz.

Düşündükten sonra anlıyorum ki akıl ve idraki saadete tercih etmek pek manasızdır. Bu tenakuz nasıl şerhedilebilir? Diğerleri gibi. Bu zemin üzerinde çok lâf etmek mümkündür.

Voltaire

Harf inkılâbımız ve istenoğrafi ihtiyacı

Orhon abidelerindeki yazılar ve İstenoğrafi

Büyük rehberimizin himmetile geçen sene başlamış olan harf inkılâbı milletimizi o zamandanberi seferber bir halde bulunduruyor. Bu hususta halkımızın az zaman zarfında elde ettiği neticeyi ve bilhassa gösterilen alâkayı iftihar ve memnuniyetle kaydetmek lâzımdır. Eski harfelerin güçlüğü ve mektepsizlik yüzünden cahil kalmış efradın, işçilerin fırsat buldukça paydos zamanlarında küreği, kazmayı bıraktıktan sonra derse çalıştıklarını her zaman görüyoruz. Denilebilir ki artık uzun zamandanberi okumak ihtiyacile çırpınan ve cehaletin acılarını pek derinden duymuş bulunan halkımız, ana baba şefkatile mütehassis olan hükûmetin programı dahilinde geceli gündüzlü çalışıyor. Millet mekteplerine ait istatistikler birkaç sene sonra varılacak mes'ut neticeyi bize şimdiden tebşir etmektedir.

Ancak halkımızın bu büyük alâkasına takdir ve sevinçle şahit olurken bazı münevverlerimizin vazifelerini hakkile ifa etmediklerini itiraf etmek mecburiyetinde bulunuyoruz. Zira inkılâbın kendilerine tahmil ettiği fedakârlığı tamamilе göstermemişlerdir. Ne yazık ki geçen sene kırılmış olan kâğıtların arkadaşlar arasındaki hususî yazılar, notlar için bazıları tarafından hâlâ yontulduğunu görüyor ve işliyoruz. Genç, münevver için en büyük gaye ve bir mefkûre olan cümhuriyetçilikte hassas ve mutaassıp olmak zarurîdir. Mektepler muayyen direktifler dahilinde uhdelere düşen inkılâp vazifelerini ifa ediyorlar. Fakat yetişmiş gençliğin itiyatlarına ve el alışıklığına mağlûp olarak in-